

Gat

Bij de laatste kerstinkopen stuitte ik bij de winkelketen die half Nederland voorziet van pannen, plastic opbergboxen, strijkplanken en klaarblijkelijk ook kerstballen, op een curieus object: een grote glazen vaas met een gat in de bodem. Een vaas met onderin een gat? Had hier een gek geworden ontwerper toegeslagen, die gulzig uit de pot met lekkere pilletjes had gesnoept? Of had hij of zij misschien te vaak geluisterd naar de traditional 'There's a hole in the bucket' (geestige uitvoering: duet van Harry Belafonte en ene Odetta, 1960) - een klassieker die verplicht lijflied dient te zijn van eenieder die het treurige talent heeft bij elke oplossing een probleem te weten. Nee, de vaas bleek een heuse creatieve sprong, want bedoeld om er een glasachtig kerstboompje met ingebouwde lampjes in te kunnen poseren. Elektriekdraadje vervolgens sluiks weggemoffeld via het bewuste gat. Kom er maar eens op, briljant!

Het doet denken aan een eenvoudige omschrijving van wat een kunstenaar is: iemand die voor ons een nieuw kijkgaatje boort. Ieder van ons kijkt als het ware naar de wereld zoals je via een gaatje in een hoge schutting de verschijnenselen en bewegingen van het leven daarachter waarneemt. Als je niet oppast, kijk je je hele leven lang eenzijdig en met onveranderde dioptrie door hetzelfde gat. De kunstenaar helpt je vaak onverwacht, zonder uitnodiging, aan een ander kijkgat en daarmee aan een nieuw en verlokkelijk perspectief. Eigenlijk wil je dan over de schutting klauteren en je in het spannend lijkende leven aan de andere kant storten.

Soms krijgen we ook nieuwe manieren aangereikt om naar de vlinderwereld te kijken. Een heel

aparte blik biedt ons Jo Whaley (Sacramento, 1953) met haar insectcollages in 'The Theater of Insects'. Een tentoonstelling, maar ook de titel van een mooi verzorgd boek. Het papier voelt lekker, de typografie oogt klassiek, het boekje geurt lekker naar muffe inkt - hoewel ik eigenlijk niet weet of muffe inkt bestaat en hoe die ruikt. De foto's tonen kevers, lantaarndragers, spinnendoders en vooral dagen nachtvlinders.

De werkstukken van Whaley, die een arbeidsverleden heeft als set designer in de theaterwereld, zijn museumexemplaren van insecten, geënceneerd tegen een achtergrond van stukken hout, metaal, gesteente of ander materiaal, veelal afval van onze samenleving. Half vergane en kapotte foto's soms ook. Zo is er een afbeelding met diepblauwe achtervleugels van de tropische *Anaea cyanae*, die deels een oude, blauwgrijze foto bedekken van een jonge vrouw in

nopjesjurk op een houten stoel. Ze kijkt naar de lens met een lege blik, en je weet: ze is niet meer onder ons, maar beziet ons vanuit het schimmenrijk. Alle afbeeldingen hebben een vervreemdend effect. Prachtige vlinders in een omgeving, die ergens helemaal niet klopt, maar wat voor wereld is dat? Niet een heel gezellige wereld. De maakster van al dit indringende moois sombert over wat ons in de toekomst boven het hoofd hangt: 'Like moths attracted to the light of a flame only to perish in that flight, I wonder if we, too, are tied to self-destruction through a drive toward greater technological heights.'

Ik weet wel wat ik boven mijn hoofd wil, als ooit aan mijn kijken overige vermogens definitief een eind is gekomen en ik in het diepe gat wordt gemikt: een degelijke steen met een mooie print erop, van zo'n tegelijk lichtvoetige en zware vlindercollage van Jo Whaley.

Tekst:
René Marcellis
Tekening:
Peter Wetzels